

Lagkagemodellen

Sammenblanding af midler med
forskellig formueart på samme konto

I forbindelse med ægteskabers ophør er det ikke usædvanligt, at det ved bodelingen konstateres, at eksempelvis midler fra en personskadeerstatning er blevet indsat på en lønkonto. Dette sammenblandingssituation kan opstå i en lang række situationer, hvor midler, der kan holdes uden for formuefordelingen, er blevet indsat på samme bankkonto som delingsformuemidler. Højesteret har med dommen UfR 2018.1539 HD anvendt en løsning på sammenblandingssituationen, som bygger på princippet "Sidst Ind – Først Ud". Baseret på Højesterets domsbegrundelse beskriver forfatterne, hvordan sammenblanding løses efter en model, som de betegner "Lagkagemodellen".

Af Jørgen U. Grønborg og Ulrik Grønborg, Advokaterne Sankt Knuds Torv

En mand og hans hustru har formuefællesskab i deres ægteskab. Hustruen har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto. Der står herefter 300.000 kr. på kontoen af sammenblandede midler.

Hverken i ægtefælleloven eller dens forarbejder er der taget stilling til den situation, at en ægtefælle sammenblander særeje og delingsformue ved indsættelse på samme konto i et pengeinstitut. Man har tidligere med en vis ret kunnet hævde, at særejemi-

derne ikke længere er identificerbare, når sammenblandingen først er sket – svarende til, at når man først har blandet varmt og koldt vand, kan der ikke efterfølgende ske adskillelse.

Man kan nu med særdeles god ret hævde, at hustruen helt eller delvist kan bevare særejet for de arvede midler – på trods af sammenblandingen.

Det er vores erfaring, at der meget ofte sker sammenblanding af midler med forskellige formuearter på samme konto. Forklaringen er typisk, at den pågældende ægtefælle ikke var klar over, at midlerne havde forskellige formuearter, og midlerne derfor

skulle behandles forskelligt ved ægteskabets ophør. En anden hyppig forklaring er, at ægtefællen ikke regnede med, at han eller hun nogensinde skulle separeres eller skilles og derfor ikke kunne se nogen grund til at holde midlerne adskilt.

Højesteret har med dommen UfR 2018.1539 HD anvendt en løsning på sammenblandingssituationen, som er baseret på princippet "Sidst Ind – Først Ud". Hver gang, der hævses midler fra en sammenblandet konto, er det de sidst indsatte midler, der hævses først. Indsættes der midler på kontoen med en anden formueart

end de senest indsatte, opstår der så at sige et nyt ”lag” med disse midler, og hæves der beløb fra kontoen, tages disse altid fra det øverste lag. Vi har derfor valgt at kalde denne løsning på sammenblandingeproblemet for ”lagkagemodellen”.

Vi vil nedenfor under afsnit 2 kort omtale den hidtidige litteratur om sammenblandingeproblemet og derefter under afsnit 3 gennemgå de to nyeste trykte domme, det tager stilling til problemet. Vi vil herefter under afsnit 4 drøfte, om lagkagemodellen kun gælder ved afgørelsen af, om et sammenblandet beløb fortsat er i behold. Herefter vil vi i afsnit 5 anføre en række andre eksempler på anvendelse af lagkagemodellen. I afsnit 6 vil vi angive lagkagemodellens mulige anvendelsesområder og i afsnit 7 vil vi foretage en sammenfatning.

2. Hidtidig litteratur

Noe Munck og Finn Taksøe-Jensen antager i Særeje, 1996, p. 128, at der ved sammenblanding bør ske en forholdsmæssig fordeling af indeståendet efter størrelsen af de respektive indskud på kontoen.

Irene Nørgaard har i Formueordninger, 2003, p. 130-136 gennemgået seks forskellige løsningsmodeller for det tilfælde, hvor der først er indsat et beløb, som er særeje, og hvor der derefter sker videre indsættelser med midler, der ikke er særeje.

De seks mulige løsninger er:

- 1. At det oprindeligt indsatte beløb ved sammenblanding bliver uidentificerbart og forsvinder,**
- 2. At der opstår reguleringskrav, fordi det oprindeligt indsatte beløb bliver forbedret,**
- 3. at de først indsatte midler bevarer deres formueart, uanset at der foretages adskillige efterfølgende indsættelser og hævninger (prioritetsbestemt sumsæreje),**
- 4. at det på kontoen gennem tiden værende mindste saldobeløb anses for at være det beholdne særeje,**
- 5. at samtlige hævdede beløb skal anses for fratrukket det oprindelige særejeindskud, eller**
- 6. at man foretager en forholdsmæssig fordeling af kontoens restsaldo på basis af de samlede delingsformue- og særejeindskud. Dette svarer til Noe Munck og Finn Taksøe-Jensens løsningsmodel**

Irene Nørgaard når frem til, at løsningen ved sammenblanding bør ske efter reguleringskravsmodellen, dvs. hendes løsningsmodel 2. Hun anfører p. 133 ganske kort, at der ikke er en formodning for ”sidst ind, først ud” eller lignende. Hun begrundes desværre ikke dette nærmere.

Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen og Finn Taksøe-Jensen har i UfR 2002 B.426-434: Særeje - hvor er vi nu? gennemgået Irene Nørgaards løsningsmodeller, og de når frem til, at der ved sammenblanding bør ske en forholdsmæssig fordeling af indeståendet efter størrelsen af de respektive indskud på kontoen (løsningsmodel 6).

Rasmus Kristian Feldthusen har i artiklen i Familieret og engagement. Hilsener til Svend Danielsen, 2009, p. 133-167: Sammenblanding af ægtefællers formueordninger – om sumsæreje, anpartssæreje og delgaver analyseret sammenblandingeproblematikken særdeles grundigt. Han omtaler p. 163 Last In First Out (LIFO) som en matematisk formodningsregel, men synes mest tilbøjelig til at gå ind for løsningen med en forholdsmæssig fordeling.

Irene Nørgaard anfører i Familieretten 4. udg. 2019, p. 153, at en kortvarig sammenblanding i en periode, hvor særejebeløbet ikke kan antages at være forbrugt, kan føre til en opretholdelse af særejet, jf. TFA 2010.600 VLD. Udgangspunktet bør imidlertid være, at sammenblandede kontante midler på en konto efter nogen tid med hævninger på kontoen, mister deres karakter af særeje, hvorefter indeståendet som udgangspunkt må antages at være delingsmidler. Irene Nørgaard omtaler ikke, at Højesteret året før i UfR 2018.1539 HD er nået frem til et helt andet resultat.

3. Retspraksis

Ved dommen UfR 2018.1539 HD traf Højesteret afgørelse i en sag, hvor der var sket sammenblanding af en engangssum fra en gruppelivsforsikring med almindelige delingsformuemidler.

UfR 2018.1539 HD

M og H blev gift i 1996 og skilt med ophørsdag i januar 2014. M var 57-årig selvstændig læge. H var sygeplejerske. H fik i 2010 udbetalt 142.000 kr. som en engangsydelse fra en gruppelivsforsikring i forbindelse med, at hun blev bevilget førtidspension på grund af svigtende helbred. Højesteret fandt, at det udbetalte beløb måtte anses som en del af H's overenskomstmæssige pensionsordning. Beløbet kunne dermed ved bodelingen udtages forlods af H, i det omfang beløbet ikke måtte anses for at være forbrugt, jf. den dagældende RVL § 16 b, stk. 2 (Nu ÆFL § 34, stk. 2).

Herefter hedder det i dommen:

"Beløbet blev ved udbetalingen d. 26.02.2010 indsat på H's bankkonto i Nordea. På indsættelsestidspunkt stod der på kontoen et beløb på 9.133,79 kr., således at der i alt stod 151.133,79 kr. på hendes konto. Fra indsættelsestidspunkt og til dagen for ophøret af formuefællesskabet havde indeståendet på kontoen ikke været under 151.133,79 kr. Under disse omstændigheder finder Højesteret det godtgjort, at engangsydelsen på 142.000 kr. ikke er forbrugt. Dette gælder, selv om der i perioden har været betydelige bevægelser på kontoen med indsættelser og hævninger på kontoen."

H kunne derfor holde 142.000 kr. uden for bodelingen ved skilsmissen.

Dommen er kommenteret af Marianne Højgaard Pedersen i Festskrift til Mads Bryde Andersen, 2018, DJØF, p. 371-384. Marianne Højgaard Petersen oplyser, at afgørelsen ikke var helt let. Det var hustruen, der havde bevisbyrden for, at beløbet ikke var forbrugt, men det var ikke et krav, at beløbet var holdt adskilt. Beløbet måtte således godt stå på en konto, som også blev brugt til andre indsættelser, når blot det blev sikret, at det hele tiden var til stede – i behold.

Da sagen blev behandlet i byretten i Helsingør, stemte mindretallet (1 dommer) for at give hustruen medhold med den begrundelse, at eftersom "beløbet stedse siden udbetalingen har været at finde på As konto, skal beløbet ikke

indgå i delingen af fællesboet".

Anne Louise Bormann, Johan Hartmann Stæger og Ib Hounsgaard Trabjerg antager i ÆFL-kommentar, 2019, p. 194, at indeståendet mindst skal udgøre det indsatte særejeløb. Dette udsagn, der svarer til dissensen i byretten i Helsingør, er ikke helt præcist. Indeståendet skal ifølge højesteretsdommens præmisser hele tiden udgøre mindst saldoen på kontoen efter indsættelsen, dvs. ikke alene den indsatte engangsydelse, men også det forud for indsættelsen indestående beløb, der var delingsformue.

Højesteretsdommen kan kun bygge på en antagelse om, at indeståendet på kontoen kan opdeles i flere "lag": Det nederste lag var beløbet på 9.133,79

kr., som var delingsformue. Lag nr. 2 var de 142.000 kr., som hustruen fik udbetalt som engangsydelse. Oven på disse to lag var der et lag nr. 3 med et stort antal indsættelser med delingsformue og hævninger for i alt ca. 925.000 kr. over en knapt fireårig periode. Saldoen på kontoen havde dog på intet tidspunkt været på under 151.133,79 kr., og derfor var ingen del af engangssummen på 142.000 kr. hævet til forbrug.

Hvis saldoen på et tidspunkt havde være nede på f.eks. 131.133,79 kr., må det antages, at Højesteret var nået frem til, at 20.000 kr. af engangsydelsen var hævet til forbrug, og at denne del af engangsydelsen derfor ikke længere var i behold.

Opdelingen i lag bygger på en anvendelse af princippet ”Sidst Ind – Først Ud”. De sidst indsatte delingsformuemidler på i alt ca. 925.000 kr. var de første, der blev udbetalt, når der skete hævnings fra kontoen.

Nogle kalder det anvendte princip for ”Mælk og flødemodellen”, men da der kan være mere end to lag i sammenblandingen, er et mere dækkende navn ”Lagkagemodellen”:

Der opstår et nyt lag i ”lagkagen”, hver gang der indsættes midler på kontoen med en anden formueart end de sidst indsatte midler. Et lag i lagkagen kan således bestå af en enkelt indsættelse eller af talrige indsatte på kontoen, forudsat at indsættelserne alle er af samme formueart. Hæves der beløb på kontoen, tages disse altid fra det øverste lag i lagkagen, som består af de sidst indsatte beløb.

Hæves der et beløb, der er større end det øverste lag i lagkagen, tages beløbet fra det næstøverste lag. Er dette lag en formueart, der ikke skal deles, kan laget retableres med efterfølgende indskud af midler med samme formueart. Der kan derimod ikke ske retablering med efterfølgende indskud med delingsformue, da der ved disse indskud opstår et nyt lag.

Sammenblandingproblemet blev løst på en anden måde i afgørelsen TFA 2010.600 VLD. Denne landsretsafgørelse må på baggrund af Højesterets afgørelse i UfR 2018.1539 HD antages ikke længere at være gældende ret.

Vestre Landsret lagde bl.a. vægt på, at indestående på kontoen hele tiden havde oversteget særejegaven på 275.000 kr. væsentligt. Særejegaven havde med andre ord ”lagt sig i bunden” af kontoen, således at efterfølgende forbrug først berørte særejegaven, når saldoen blev mindre end

TFA 2010.600 VLD

M's forældre forærede i 1999 ved gavebrev sønnen M 275.000 kr. Af gavebrevet fremgik det, at gaven skulle være M's skilsmissesæreje.

Forældrenes hensigt med gaven var, at han skulle anvende midlerne til køb af en andel i en revisionsvirksomhed.

Beløbet blev d. 29.09.1999 overført til en M tilhørende budgetkonto i BG Bank, der i praksis blev anvendt som M og H's fælles konto, hvor der i forvejen indestod 278.524,40 kr. delingsformuemidler. Samlet stod der således 553.524,40 kr. på budgetkontoen. M hævede d. 01.12.1999 260.000 kr., som blev anvendt til køb af anparter i et holdingselskab, der ejede en del af revisionsvirksomheden.

I perioden på ni uger fra indsættelsestidspunktet og frem til M hævede de 260.000 kr., blev der indsat lønudbetalinger med ca. 73.000 kr, og foretaget en række hævnings for samlet ca. 115.000 kr. Det fremgik af kontoudtogene, at kontoens laveste indestående i perioden var 485.719,24 kr., dvs. 67.805,16 kr. lavere end saldoen, da gaven blev indsat. Indestændet var på 510.967,11 kr., da M hævede 260.000 kr. Under skifte efter M og H's skilsmisse bestred H, at anparterne var M's særeje, og M indledte herefter et anerkendelsessøgsmål.

Retten i Esbjerg fandt det ikke godtgjort, at M's anparter var særeje. Vestre Landsret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte, at beløbet var ydet M som en gave, der skulle anvendes som virksomhedsindskud, og som skulle være hans skilsmissesæreje. Da der kun forløb en kort periode fra gavens indsættelse på kontoen, til der blev udskilt et modsvarende beløb - som blev anvendt til køb af anparterne - og da indestændet i hele perioden havde oversteget 275.000 kr. væsentligt, var det godtgjort, at særejet var i behold på kontoen d. 01.12.1999, hvor der blev hævet 260.000 kr., og at dette beløb udgjorde M's særeje. H skulle derfor anerkende, at anparterne tilhørte M som særeje.

særejegaven. Det bemærkes, at princippet ”Sidst Ind - Først Ud” ikke var gjort gældende under sagen.

Hvis den konkrete sag skulle afgøres efter samme principper som Højesteret anvendte i UfR 2018.1539 HD ville det afgørende være, om saldoen på kontoen på noget tidspunkt

havde været mindre end saldoen ved sammenblandingen, da særejegaven på 275.000 kr. blev indsat. Kontoen nåede undervejs i perioden ned på et indestående, der var 67.805,16 kr. lavere, end da særejegaven blev indsat. Derfor var 67.805,16 kr. af særejegaven brugt, og der var således kun

207.194,84 kr. tilbage af særejemidler på kontoen. Da der blev hævet 260.000 kr. d. 01.12.1999 til køb af anparter, var kun 207.194,84 kr. særeje, og de resterende 52.805,16 kr. var delingsformue. Eftersom mere end halvdelen af købesummen for anparterne var betalt med særejemidler, tilhørte anparterne M som særeje, således som antaget af Vestre Landsret, men H havde et vederlagskrav i medfør af RVL § 23, stk. 2, på 52.805,16 kr. H havde imidlertid ikke gjort dette vederlagskrav gældende.

I den foreliggende trykte retspraksis vedrørende udbetalte personlige erstatninger, som er blevet indsat på en konto, hvorpå der stod delingsformuemidler, er der ikke klare eksempler på anvendelse af lagkagemodellen. Der stilles i retspraksis strenge krav til beviset for, at den udbetalte erstatning ikke er forbrugt, og er der sket sammenblanding af erstatningen med delingsformuemidler, er det oftest ikke muligt for skadelidte at føre dette bevis.

Vi mener, at lagkagemodellen også må gælde udbetalte personlige erstatninger, som er blevet sammenblandet med delingsformue, og at UfR 2018.1539 HD derfor kan føre til, at der er bedre mulighed for at overbevise domstolene om, at et erstatningsbeløb ikke er forbrugt. Lagkagemodellens mulige anvendelsesområder er uddybet nedenfor i afsnit 6.

4. Gælder lagkagemodellen også for surrogater?

I UfR 2018.1539 HD anvendte Højesteret lagkagemodellen til at fastslå, at et sammenblandet beløb var i behold og derfor kunne udtages forlods ved bodelingen. Højesteret tog således ikke stilling til, hvad der må antages at gælde, hvis der erhverves et aktiv med midler, der haves fra kontoen med sammenblandede midler. Havde hustruen i sag UfR 2018.1539 HD på et tidspunkt, hvor saldoen på hendes konto var på 151.133,79 kr., hævet 142.000 kr. svarende til den indsatte engangsydelse og

købt en bil for beløbet, ville hun ved en bodeling kunne forlodsudtage bilen. Bilen ville utvivlsomt være et surrogat for engangsydelsen.

Eksempel 1 A

Erhvervelse af et aktiv med midler hævet fra kontoen

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto. Der står herefter 300.000 kr. på kontoen af sammenblandede midler. H hæver nu 100.000 kr. fra kontoen og køber en bil. Hvilken formueart er bilen?

Svaret må være, at det er de senest indsatte midler, der er blevet hævet, hvilket er særejemidler. Det oprindelige indestående på 100.000 kr. er også tilstrækkeligt til at betale bilen, men princippet om ”Sidst Ind – Først Ud” medfører, at det er særejemidler, der er hævet og anvendt på bilkøbet.

Eksempel 1 B

Erhvervelse af et aktiv med midler hævet fra kontoen

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en konto, hvor der indestår 100.000 kr., som hun har arvet fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter nu 200.000 kr. der er delingsformue, på kontoen. Der står 300.000 kr. på kontoen af sammenblandede midler. H hæver nu 100.000 kr. fra kontoen og køber en bil. Hvilken formueart er bilen?

Forskellen mellem eksemplerne 1 A og 1 B er, hvorvidt kontoens oprindelige indestående er delingsformue (eksempel 1 A) eller særeje (eksempel 1 B). De to eksempler løses på samme måde efter lagkagemodellen: Det er de senest indsatte midler, der er blevet hævet, hvilket i eksempel 1 B er delingsformuemidler. Det oprindelige indestående på 100.000 kr. er også tilstrækkeligt til at betale bilen, men princippet om ”Sidst Ind – Først Ud” medfører, at det er delingsformuemidler, der er hævet og anvendt på bilkøbet.

Anne Louise Bormann, Johan Hartmann Stæger og Ib Hounsgaard Trabjerg anfører i ÆFL-kommentar, 2019, p. 194, om højesteretsdommen UFR 2018.1539 HD, at dommen ikke siger noget om den situation, hvor et beløb indsættes på en konto med blandede midler, hvorfra der senere haves et beløb, som anvendes til (delvist) køb af et aktiv. Forfatterne anfører, at det må antages, at det i den situation vil være meget vanskeligt for en ægtefælle at bevise, at et aktiv som købes med midler fra en konto med både delingsformuemidler og særejemidler, er særeje, herunder brøkdelsæreje.

Vi er enige i, at Højesteret ikke tager stilling til surrogatproblematikken, men efter vores opfattelse må den omstændighed, at Højesteret anvendte princippet om ”Sidst Ind - Først Ud” ved vurderingen af, om en engangsydelse var i behold, logisk føre til, at det samme princip gælder, når der erhverves aktiver for den beholdne engangsydelse. Det kan ikke være rigtigt, at hustruen kan forlodsudtage engangsydelsen på 142.000 kr., hvis beløbet på ophørsdagen stadig står på den sammenblandede konto, men ikke hvis beløbet er anvendt til køb af et nyt aktiv.

Vi er ikke enige i, at bevisbyrden nødvendigvis er vanskelig at løfte. På basis af en omhyggelig gennemgang af kontoudtogene for den sammenblandede konto kan formuearten af

de hævede midler afgøres ved brug af lagkagemodellen uden større bevismæssige problemer.

Tilskrevne renter – positive eller negative – må fordeles forholdsmæssigt efter størrelsen af de forskellige lag på kontoen. Dog skal renteindtægter af en personlig erstatning altid tillægges delingsformuen, da der ikke kan ske forlodsudtagelse af indtægter af en personlig erstatning, jf. ÆFL § 36, stk. 1.

5. Andre eksempler på anvendelse af lagkagemodellen

Eksempel 2 A

Erhvervelse af et aktiv ved brug af hele kontoens samlede indestående

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto. H hæver nu hele kontoens indestående på 300.000 kr. fra kontoen og køber en bil. Hvilken formueart er bilen?

Nogle vil hævde, at bilen bliver delingsformue, og at H kan rejse et reguleringskrav efter ÆFL § 39 på 200.000 kr. Det synes imidlertid at være mere nærliggende at nå frem til, at bilen tilhører hustruen i brøkdels-særeje med 2/3 særeje og 1/3 delingsformue, jf. ÆFL § 24, stk. 1.

Eksempel 2 B

Erhvervelse af et aktiv ved brug af hele kontoens samlede indestående

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en konto, hvor der indestår 100.000 kr., som hun har arvet fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter nu 200.000 kr. der er delingsformue, på kontoen. H hæver nu hele kontoens indestående på 300.000 kr. fra kontoen og køber en bil. Hvilken formueart er bilen?

Nogle vil hævde, at bilen bliver særeje, og at H kan rejse et reguleringskrav efter ÆFL § 38 på 200.000 kr. Det er mere nærliggende at nå frem til, at bilen tilhører H i brøkdels-særeje med 1/3 særeje og 2/3 delingsformue, jf. ÆFL § 24, stk. 1.

Eksempel 3 A

Erhvervelse af flere aktiver efter hinanden

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto. H køber en bil for 180.000 kr. Nogle dage senere køber hun en campingvogn for 120.000 kr. Hvilken formueart har bilen og campingvognen?

Svaret må være særeje for bilen. Campingvognen er købt for 20.000 kr. særeje og 100.000 kr. delingsformue, og den ejes derfor som brøkdels-særeje med 1/6 særeje og 5/6 delingsformue, jf. ÆFL § 24, stk. 1.

Eksempel 3 B

Erhvervelse af flere aktiver efter hinanden

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en konto, hvor der indestår 100.000 kr., som hun har arvet fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter nu 200.000 kr., der er delingsformue, på kontoen. H køber en bil for 180.000 kr. Nogle dage senere køber hun en campingvogn for 120.000 kr. Hvilken formueart har bilen og campingvognen?

Svaret må være delingsformue for bilen. Campingvognen er købt for 20.000 kr. delingsformue og 100.000 kr. særeje, og den ejes derfor som brøkdels-særeje med 1/6 delingsformue og 5/6 særeje, jf. ÆFL § 24, stk. 1.

Eksempel 4

Erhvervelse af aktiver efter, at der har været yderligere indsættelser og hævnings

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto d. 01.02.2020. I de følgende måneder sker der yderligere indsættelser på kontoen med delingsformue og en række hævnings til forbrug, men således, at saldoen hele tiden er over 300.000 kr. og således, at saldoen på kontoen pr. d. 01.12.2020 er på 360.000 kr. H hæver herefter 60.000 kr. til køb af aktier. Hvilken formueart har aktierne?

Svaret må være delingsformue for aktierne, som er erhvervet for de sidst indsatte midler. Særejet på 200.000 kr. er i behold. Hæver H i stedet

120.000 kr. til køb af aktier, bliver disse aktier brøkdelsæreje med 50 % særeje og 50 % delingsformue, jf. ÆFL § 24, stk. 1.

Eksempel 5

Erhvervelse af aktiver efter, at der har været yderligere indsættelser og hævnings, som har bragt kontoens saldo ned under saldoen ved sammenblandingen

M og H har formuefællesskab i deres ægteskab. H har en lønkonto med 100.000 kr. Hun arver 200.000 kr. fra sine forældre med bestemmelse om særeje. Hun indsætter arven på sin lønkonto d. 01.02.2020. I perioden 01.02.2020 til 01.12.2020 sker der yderligere indsættelser på kontoen med delingsformue og en række hævnings til forbrug, men således, at laveste saldo kommer ned på 240.000 kr. d. 01.10.2020. Efterfølgende forøges saldoen ved yderligere indsættelser med delingsformue, således at saldoen på kontoen d. 01.12.2020 er 360.000 kr. Hvor stort er særejet d. 01.12.2020?

Særejet er på 140.000 kr. d. 01.12.2020, da 60.000 kr. af særejet er gået til forbrug. Resten af kontoen – 220.000 kr. – er delingsformue. Eksemplet viser, at når de sammenblandede særejmidler først delvist er forbrugt, kan efterfølgende indskud med delingsformue ikke retablere særejet. Der er tre lag på kontoen: Lag 1 på 100.000 kr. delingsformue, lag 2 på 140.000 kr. særeje, og lag 3 på 120.000 kr. delingsformue.

Hæves der 120.000 kr. d. 01.12.2020 til køb af aktier, bliver disse delingsformue, hvorefter saldoen er 240.000 kr. Heraf er 140.000 kr. særeje, som er blevet det øverste lag. Hæves der d. 02.12.2020 140.000 kr. til køb af aktier, er disse aktier særeje, idet de er erhvervet for særejmidler.

Hæves der d. 02.12.2020 i stedet hele kontoens indestående på 240.000 kr. til køb af aktier, er aktierne brøkdels-særeje med 140/240 som særeje og 100/240 som delingsformue.

6. Mulige anvendelsesområder for lagkagemodellen

Som beskrevet oven for i afsnit 4, må lagkagemodellen, som bygger på præmisserne i UfR 2018.1539 HD, antages at gælde ikke kun ved afgørelsen af, om et indskudt beløb er i behold og derfor kan udtages forlods ved bodelingen. Den må antages også at gælde, når der er købt aktiver eller betalt gæld ved hjælp af midler, som er hævet på kontoen.

Lagkagemodellen har også andre mulige anvendelsesområder. Når det skal afgøres, om der er opstået reguleringskrav efter ÆFL §§ 38 og 39, kan man benytte lagkagemodellen til at finde ud af, om de anvendte midler er særeje eller delingsformue.

Lagkagemodellen må antages ikke kun at gælde sammenblanding af udbetalte pensionsmidler og delingsformue. Anne Louise Bormann, Johan Hartmann Stæ-

ger og Ib Hounsgaard Trabjerg antager i ÆFL-kommentar, 2019, p. 194, at resultatet i UFR 2018.1539 HD ville være blevet det samme, hvis det var et arvet særejebeløb, der var blevet indsat på kontoen. Vi er helt enige heri.

Lagkagemodellen må antages også at gælde, når andre midler, der ikke skal deles, indsættes på en konto, hvor der indestår delingsformue. Udover at gælde for ordinært udbetalte beløb fra rimelige alders- og kapitalpensionskonti, supplerende engangssummer og supplerende engangsydelser, jf. ÆFL § 34, stk. 2, må den også gælde ved for ordinært udbetalt beløb fra alders- og kapitalpensionskonti, supplerende engangssummer og supplerende engangsydelser i kortvarige ægteskaber, jf. ÆFL § 35, stk. 2, samt når delingsformue sammenblandes med udbetalte personlige erstatningsbeløb, jf. ÆFL § 36.

Lagkagemodellen må antages at gælde også ved sammenblanding af midler, der ikke skal deles ved separation eller skilsmisse, men skal indgå i delingen ved død. Det kan f.eks. være en sammenblanding af fuldstændigt særeje,

skilsmissesæreje, ordinært udbetalte beløb efter ÆFL § 34, stk. 2, og ÆFL § 35, stk. 2, og personlige erstatningsbeløb, jf. ÆFL § 36.

Endvidere må lagkagemodellen antages at gælde, hvis længstlevende ægtefælle, der sidder i uskiftet bo, sammenblender livsforsikringssummer samt pensionsydelser og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, med de øvrige midler i det uskiftede bo, jf. AL § 23, stk. 2, eller sammenblender sine egne ordinært udbetalte kapitalpensionsrettigheder og lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser med de øvrige midler i det uskiftede bo, jf. AL § 23, stk. 4.

Det gør ingen forskel, om det er særejemidler, der indskydes på en konto med delingsformuemidler, eller det er delingsformue, der indskydes på en konto, hvor der står særejemidler. Lagkagemodellen må antages at gælde, uanset om den oprindelige konto er særeje eller består af andre midler, der ikke skal deles, hvorpå der indsættes delingsformuemidler, eller den oprindelige konto er delingsformue, hvorpå der indsættes særeje eller andre midler, der ikke skal deles.

Lagkagemodellen må antages at gælde, uanset om ægtefællernes hovedformueordning er formuefællesskab eller særeje.

Lagkagemodellen må antages at gælde, hvis en konto med sammenblandede midler, hæves under et og sættes ind på en anden konto i samme eller i et andet pengeinstitut. Lagkagens lag er bevaret uforandret. Der er ikke tale om en erhvervelse af et aktiv efter ÆFL § 24. Der er tale om anvendelse af surrogationsprincippet i ÆFL § 25.

Lagkagemodellen er ikke til hinder for, at ejerægtefællen hæver de enkelte lag i lagkagen og sætter disse ind på separate konti, som herefter får forskellig formueart svarende til de oprindelige indskud.

Lagkagemodellen må antages at gælde både ved bodeling i anledning af

separation eller skilsmisse og ved bodeling i anledning af død.

Lagkagemodellen må antages at gælde, selv om den anden ægtefælle sætter penge ind og hæver beløb fra den samme konto, hvilket var tilfældet i sagen TFA 2010.600 VLD – se afsnit 3 ovenfor.

Lagkagemodellen må antages at gælde ved sammenblanding af midler på en konto, der står i begge ægtefællers navn.

Lagkagemodellen må gælde, selv om sammenblandingen sker over en lang periode med mange posteringer på kontoen. I UfR 2018.1539 HD var perioden på 3 år og 10 måneder, men resultatet må blive det samme, selv om perioden havde været meget længere.

Lagkagemodellen må antages at gæl-

de for sammenblandinger, der er foretaget både før og efter ægtefællelovens ikrafttrædelse d. 01.01.2018, idet modellen ikke udspringer af konkrete bestemmelser i retsvirkningsloven eller ægtefælleloven.

Lagkagemodellen må antages at gælde også for sammenblandinger, der er foretaget før ægteskabets indgåelse, hvilket må følge af, at der kan opstå brøkdelsæreje ved sammenblanding af midler med forskellig formueart før ægteskabets indgåelse, jf. Anne Louise Bormann, Johan Hartmann Stæger og Ib Hounsgaard Trabjerg i ÆFL-kommentar, 2019, p. 178.

Det må antages, at ejerægtefællen ikke ensidigt kan bestemme formuearten af de midler, som hæves fra den sammen-

blandede konto. Ejerægtefællen hæver altid de senest indsatte midler.

Parterne kan heller ikke ved formøls aftale eller ved ægtepagt beslutte, at lagkagemodellen ikke skal finde anvendelse. Lagkagemodellen må således antages at være præceptiv. Parterne kan naturligvis ved ægtepagt bestemme formuearten af et konkret aktiv, medmindre en tredjemandsbestemmelse om formuearten er til hinder herfor, jf. ÆFL § 14, stk. 2.

7. Sammenfatning

Ved dommen UfR 2018.1539 HD har Højesteret anvendt en løsning på sammenblandingsproblemet, som er baseret på princippet ”Sidst Ind – Først Ud”. Dette princip fører til, at de sammenblandede midler på en konto lægger sig i lag, hvilket vi har valgt at kalde ”Lagkagemodellen”.

Der opstår et nyt lag i ”lagkagen”, hver gang der indsættes midler på kontoen med en anden formueart end de sidst indsatte midler. Hæves der midler på kontoen, tages disse altid fra det øverste lag i lagkagen, som består af de sidst indsatte midler.

Lagkagemodellen kan ikke kun anvendes til at afgøre, om et beløb på en sammenblandet konto er i behold. Den må antages også at kunne anvendes til at afgøre formuearten, når der er købt aktiver med beløb, som er hævet på kontoen med sammenblandede midler.

Nogle vil sikkert hævde, at vi drager nogle meget vidtgående konsekvenser af en enkelt højesteretsdom, og det har vi til fulde forståelse for. Vi håber imidlertid, at lagkagemodellen vil blive påberåbt i en lang række fremtidige sager om sammenblanding af midler med forskellig formueart på samme konto, således at rækkevidden af højesteretsdommen kan blive afklaret.

Vi håber, at domstolene vil gøre brug af lagkagemodellen ved afgørelsen af disse sager i stedet for at søge løsninger via reglerne om reguleringskrav, som i vidt omfang beror på vanskelige skøn. Der vil derved opstå en større forudsigelighed ved retsanvendelsen.

